

Şuunat-ı İlahîye Nedir?

Şuunat-ı İlahîye Nedir?

Şuunât kelimesi Arapçada “**şe’n**” lafzının çoğuludur. Şe’n için Türkçede tam bir kelime karşılığı yoktur Lügatte en yakın mânâlar olarak “şan, hâl, tavır, kabiliyet” gibi ifadeler kullanılıyor. Bu kelimeleri insan hakkında kullandığımız gibi Allah hakkında kullanamayız. Çünkü Allah’ın zâtı ve zâta bağlı bütün hakikatler mukaddestir, münezzehtir; mahlûkatın özellikleriyle ölçülmez.

- **Halk** (خلق) sarfça bir masdar, yani fiildir: “yaratmak.”
- Bu fiili yapanı gösteren **Hâlık** (خالق) kelimesi ise isimdir: “yaratıcı.”
- **Hâlıkîyet** ise nahivce bir vasıf unvanıdır ve Allah’ın bir **şe’ni**, yani “yaratıcı olmak O’nun şanındandır” mânâsına dayanır.

Henüz hiçbir şey yaratılmadan önce de Allahu Teâlâ hâlıkîyet sahibi idi. Fakat “Hâlık” ismi, ancak yaratma fiilinin icrasıyla kâinatta tecelli etmiş oldu. Demek ki isimler, fiillerin görünmesiyle ortaya çıkar; şuunât ise o isim ve fiillerin arkasındaki mukaddes kaynaktır.

Aynı kaideyi **Rab** ismi üzerinde de uygulayalım:

- **Rab** (رب): terbiye edici olmak Allah’ın bir ismidir.
- **Rububiyet** ise “terbiye edici olmak Allah’ın şe’ni”dir.

Yani Allah’ın her an mahlûkatını büyütmesi, geliştirmesi, kemâle sevk etmesi gibi fiiller, Rab isminin tecellileridir; fakat bu fiillerin arkasında bulunan daha ulvi ve mukaddes mertebe yine **şuunât-ı ilâhiyyedir**.

Bütün ilahî isimleri böyle usulce düşündüğümüzde şunu anlarız: Hâlık ismi, Muhyi ismi, Rezzâk ismi gibi tüm unvanlar, mutlaka şuunât mertebesindeki birer şe’ne dayanır.

Kâinat yaratılmadan önce de Allah bütün esmâ-i hüsnâya sahipti. İlim, irade, kudret gibi sıfatları vardı. Ama bu sıfatların görünür hale gelmesi, ancak kâinatın icadıyla mümkün oldu.

Bizler kendi hakkımızda kullandığımız “kabiliyet” kelimesini Allahu Teâlâ hakkında kullanamıyoruz. Kabiliyet yerine “şuunat” diyoruz. Üstadımız şöyle diyor:

Zira eserin kemali bilmüşahede filin kemaline, filin kemali bilbedâhe ismin kemaline, ismin kemali bizzarura sıfatın kemaline, sıfatın kemali hads-i yakîn ile

şuunâtın kemaline delâlet eder. Şe'nin kemali ise hakka'l-yakîn bir suretle Zatın kemalini gösterir. Mesnevi-i Nuriye, Lem'alar

Eserlerde görünen mükemmellik fiillerin mükemmelliğini, Fiillerin mükemmelliği isimlerin mükemmelliğini, İsimlerin mükemmelliği sıfatların mükemmelliğini, Sıfatların mükemmelliği ise şuunâtın mükemmelliğini gösterir. Üstadımızın koyduğu kaideye göre imanî tefekkürde en sağlam yol, gördüğümüz eserden başlayıp Zât mertebesine kadar gitmektir. Bunu bir papağan üzerinde tatbik edelim.

1. Eserin Kemâli

Eserin kemali bilmüşahede fiilin kemaline işaret eder. Önümüzde rengârenk tüyleri olan bir **papağan** var. Kanatları, göğsü, kuyruğu öyle parlak ve çeşitli renklerle boyanmış ki, bakan herkes hayran kalıyor. Renkler birbirine karışmamış, solmamış, pullar petek gibi ölçülü dizilmiş.

Bu gözlem, eserin kemâlini bize bilmüşahede gösteriyor. Eser böyle mükemmel ise, onu ortaya çıkaran fiil de mükemmel olmalıdır.

2. Fiilin Kemâli

Papağandaki bu harika renklenmenin arkasındaki hadise, boyamak fiilidir. Boyama fiili son derece sanatlı, her bir tüyde farklı farklı şekilde icra edilmiş. Bu ise fiilin kemâlini gösteriyor.

Demek ki bu kadar kusursuz bir boyama, rastgele olamaz; şaşmaz ve mükemmel bir tarzda gerçekleşmiştir. **Fiil kemâldedir çünkü eser mükemeldir.**

3. İsmi'nin Kemâli

Bu boyama fiilini yapan kimdir? Fen dilinde sebeplerden bahsedilse de, hakikatte bu fiili temsil eden unvan: **"Mülevvin"**, yani "renk veren" ismidir.

Papağanın renkleri, bu ismin kemâline dayanır. Çünkü "renk verme" unvanı: her yerde geçerli, her türde ayrı ayrı, devamlı ve kusursuz bir isim olarak tecelli ediyor. **İsim kemâldedir, bu kemal fiilin kemalindedir.**

4. Sıfatın Kemâli

Mülevvin isminin böyle mükemmel işlemesi için: her şeyi kuşatan bir **ilim**, her noktada geçerli bir **irade**, hiçbir zorluğu olmayan bir **kudret** gibi ilahî sıfatlar zaruri olarak takip ediyor.

Sıfatlar kemâldedir; renklere dair ölçüyü bilen ilim sıfatı, o ölçüyü tatbik eden kudret sıfatı, o tatbiki tercih eden irade sıfatı nihayet kemâldedir. **Sıfatlar kemâldedir çünkü isimler kemaldedir.**

5. Şuunâtın Kemâli

Şuunât; sıfattan sonra **Zât'a en yakın** mertebededir. Çünkü sıfatlar Zât'a ait olan şuunâtın birer tecellisi ve görünür yüzüdür. Buna yalnız "kabiliyet" diyemeyiz; çünkü bu, mahlûkata mahsus bir kelime olur. İşte bu yüzden deriz ki: Papağanın bu hale gelmesinde gözükten sıfatlar, o sıfatın dayandığı şe'nin kemâlindedir.

İlim sıfatı kemâlde ise, bu ilmin arkasındaki bilmek, şe'ni kemâldedir.

Kudret kemâlde ise, o sıfatın dayandığı şe'ni kemâldedir.

Rahmet kemâlde ise, o sıfatın dayandığı şe'ni kemâldedir.

Adalet kemâlde ise o sıfatın dayandığı şe'ni kemâldedir.

Sıfatta kusur bulunmaması, zorunlu olarak o sıfatın dayandığı şe'nin, yani Zât'a ait mukaddes ve münezze hâllerin de kemâlde olduğunu gösterir. Zira şe'de bir noksanlık bulunsaydı, bu noksanlık önce sıfata, oradan fiile, nihayet esere sirayet ederdi. Hâlbuki kâinatta görülen intizam, ölçü ve güzellik; fillerin mükemmelliğini, filler de sıfatların kemâlini açıkça ilan etmektedir.

Bu silsile, en başta şuunâtın ve nihayet Zât'ın kemâlini zarurî kılar. Demek kemâl, sadece görünen işlerde değil, o işlerin arkasındaki sıfatlarda ve onların da kaynağı olan şuunâttadır.

Şuunât kemâldedir çünkü sıfatın kemâli Şe'nin kemâlini gösterir.

Nihai Basamak: Zâtın Kemâli

Ve artık şu hükme varıyoruz: **Şe'nin kemâli, hakka'l-yakîn bir suretle Allah'ın Zâtının kemâlini gösterir. Şe'nin kemâli ise, hakka'l-yakîn bir sûrette Zât'ın kemâlini gösterir; çünkü şen, Zât'a en yakın mertebedir ve doğrudan doğruya Zât'tan sudûr eder.** Bu silsile, artık zan ve ihtimal bırakmaz; bilakis hakka'l-yakîn derecesinde, Zât'ın kemâlinin mutlak ve nihayetsiz olduğunu ilan eder.

Yani eseri basit bir varlık değil, faili hatırlatan bir harf gibi okuduğumuzda, şu küçücük tüylerdeki boyama bile bizi Allah'a ulaştıran bir tevhid merdiveni olur.

Mukaddes Şuunâtı Doğru Anlamak

İnsan bir iş yaptığında sevinir, lezzet alır, memnun olur. Bunlar beşer için birer şe'ndir. Allah da mahlûkatını sever; fakat bu sevgi bizim sevgimize benzemez. İşte bu noktada Risale-i Nur, akli teşbihe düşmekten korumak için kelimelerin başına sürekli "mukaddes" kaydını koyar:

Lezzet-i mukaddese, memnuniyet-i mukaddese, sürur-u münezze gibi tabirler, Allah'a mahsus şe'nlerin ulvîliğini hatırlatır.

Her faaliyet sahasında bir lezzet nev'i bulunduğu hakikatından yola çıkarak, iman nazarıyla kâinata baktığımızda, Cenab-ı Hakk'ın da: yaratma fiillerinden, isimlerini tecelli ettirmekten, bütün muhtaç canlıların ihtiyaçlarını görmekten kendine mahsus bir **lezzet-i âliye ve mukaddesi** olduğunu aklen tasdik ederiz. Fakat bu lezzetin keyfiyetini anlamak, oranını biçmek, şeklini hayal etmek bize kapalıdır.

Çünkü Allah'ın zâtı mukaddes olduğu gibi, O zâta dayanan bütün şununat da mukaddestir. Akıl bu mertebede ne kadar düşünse: Allah'ın merhameti, gazabı, muhabbeti, inayeti hep sadece isim benzerliği cihetiyle anlaşılır; başka hiçbir cihetle benzemez.

Allah'ı tanıırken kullandığımız kelimeler, O'na benzerlik vermek için değil, O'nun kâinat üzerindeki icraatını bir derece anlayalım diyedir. İşte onun isim, sıfat, şununat ve zatına mukaddes ve münezzehten bir nazarla bakmak ise bu anlamada bize sınır çizer, emniyet verir.

Allah'ın zâtı da, şununatı da: insan aklının ürettiği bütün hâl, tavır ve kabullerden münezzehtir. Biz ise ancak: iman eder, aklımızın derecesine göre fehmeder, hayret ve şükürle Allah'ı tanımaya çalışırız.